

Sebestyén Péter

## Omár Khájjám hatvanhat lépcsőfoka

Múlik éjszakám. Csillagaim a hajnal felprédálja mind. A másik fény-idő jön, miben már nincsen se titkom, se örömöm. Mindig így érkezik: rózsás reggelbe fakulnak drágaköveim. A holnap van itt, ami – mondják – az emberé, s ami – ezt is mondják – az életre tanít. A sötétség a dzsinneké, a mi sorsunkat Allah napvilágba szötte. Nem tagadom, ez igaz lehet.

Mikor a hatvanhat lépcsőn lemegyek, kezdődik, ami sohasem múlik. Világunkat mi, halandók ekkor készítjük el. Érzem a lovak szagát; hallom az induló sereg zörgését, a piac zsváját; kérem Istent, nyugtasson meg ebben az örök együttlétben, ahol a múlandósággal alkudozom.

Várnak a palotában. Bölcsességem hírért az országok útjai messzire viszik. Cselekszem ilyenkor: tanácsaim fényétől gyarapszik a trón, igazságot és méltányosságot nyer az ártatlan, büntetést a bűn, a Próféta óhajítása szerint. *Ti halandók:* én igazítom életek összes percét, s az Ő fényessége szól tudományomban, amint szent szűrűit a ti szavaitokra szabom. Ameddig lehet, követlek titeket: gyógyítom a testet és a belétek lehelt lelket, sírást és nevetést énekelek; a létezés minden bánatát hordják dalaim és a szépség erős hatalmát belőlem meríti a szív.

Nem tudom, miért van ez így, miért én, a csillagász és orvos lettem az, aki méri és sorolja az evilági időt. Ő tudja csak, és én többé már nem faggatom. Ha tudást vagy folytonos rákérdezést kíván e lét, akkor nincsen, amin gondolkodhatok. Mégis, úgy látom: van valami, a paradicsomi ígéretnél is több; az elrendezett univerzum elégedettsége a nemzedékek fenséggel újuló soraiban. Lehet: a szándék maga ez, hogy éljen az élő, aki lát, dolgozik, fogalmaz, s kinek megengedtetik az egyetlen akaratot követni annak végtelen olvasataiban.

Estefelé visszatérek az obszervatóriumba. Feltámad a hűs szél: eljő újra a tágasabb létezés. Az ég jeleiben ott az Ő arca; talán megbocsátja nekem e szemérmetlen szavakat. A Tervet fürkésztem, mint előttem is annyian, és amely a legigazabb és valóban bűnös törekvés. Nem tudom, lesz-e emberi szó, amiben megelevenedhet Allah elképzelhetetlen gondolata, ami – ezért könyörgöm – talán majd megvigasztal és befogad.

Míg élek, élnek az álmok is, enyém minden dzsinnekkal érkező alkonyat. Ismerem hatalmukat és természetüket, réges-régen kiegyeztem velük. Néha úgy érzem, fülemben ők súgják a kérdésekhez nem tartozó válaszokat, amikhez immár semmi közöm. Kezemben tízezernyi megnyilatkozás, amit a felhőtlen éj ragyogtat. Tornyomban érjen a vég, erre vágyom, én, Omár, a szúfi, aki harminchárom évig éltem itt. Tudom: utolsó pillanatomban megnyílik a ködös csillagvilágon túli bizonyosság hatvanhat lépcsőfoka, az Ő élete, ami egy és ugyanaz velem.

## Hans Bülow mesterét, Liszt Ferencet hallgatja

Ne hazudj, fiam. Ez nem a lengyel lovasság, a fülem még jó. Gyerünk újra! Ne feledd, a muzsika egyszerű, de helyesbíteni lehetetlen. Az *Appassionata* is érdektelen, ha azt hiszed, technikai perfekciód vagy a huszonnégy hangnem abszolút ismerete jelent valamit. Még az se érdekes, hogy *prima vista* zongorázol; minden zsonglőr és billentyűakrobata képes ilyesmire. Ráadásul: Te voltál a legjobb, akit egyáltalán tanítani lehetett. Ezen felül pedig a vejem. Ne bánkódj Cosima miatt: voltaképpen megmenekültél tőle. Szőröstül-bőröstül felfalta Richardot.

Soha ne félj. Ha félsz, a kotta maga alá gyűr és megaláz. Tudom, hogyan tudnám: Te vagy az egyedüli dirigens, aki a kilenc szimfónia összes szólamának minden hangjegyét ismeri. Azt is tudom, hogy utána nem lehet többé a régi módon arra a pulpitusra karmesterként felmenni. Ez így jó, ahogy van: legalább megfegyelmezed ezt az egész zenekari csócseléket...

Mégis: ne tiszteld annyira a vezérkönyveket.

Bár: én is félttem. Még régen... az a süket német, Bécsben. Odalátott a kezemre. Amikor a végén feljött a pódiumra, azt hittem, fölpofoz: legalább négyezer mellétöttem. Aztán csak megcsókolt. Emlékszem, kávéillata volt...

És már időm sincsen, Hans. Amit mostanában írok, még csak meghallgatni se hajlandó senki. Te sem... És Richard... A Csárdás Macabre után úgy bámult rám, mintha egy ismert antiwagneriánus kritikus volnék. A Nuages Gris hallatára kiviharzott a szalonból, és Cosima fúriaként sziszegte: fölidegesítettem, pedig az orvosok eltiltották mindenféle izgalomtól. A jó Richard... A főtémáit általában tőlem szokta... hmm... kölcsönözni.

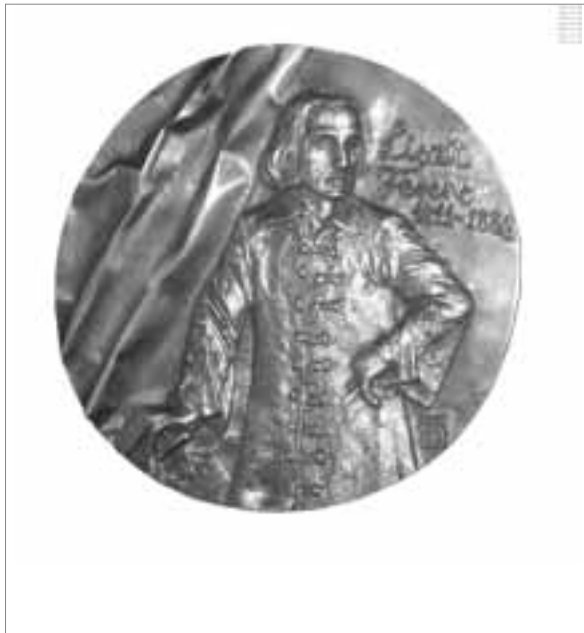
Megértelek Téged is, Őt is. Az én zeném, fiam: Ohne Tonart. Nincsen hangnem. Ahogy Te kiabáltad: ez Unmusik! És most kiröhögnek. Azt hiszed, nem tudom? Az összes tanítványom, még Stradal is, Thomán is... Te is. Mindenki.

(...) A szívcseppeket Hans... hetvenéves vagyok. A saját korom engem már nem igazol. Gondolj Bachra... száz év is kevés volt. Nekem is az lesz. Aztán... valahol, valamikor elhangzik a Villa d'Este, és azt mondják majd unisono: velem kezdődött minden. A Zukunftmusik...

Ez itt fekete és fehér. A klaviatúra nevetségesen könnyen megadja magát. Még hogy lejátszhatatlanok a darabjaim! Hogy sosem hagyom meg nekik az ujjrendet! Milyen pitiáner társaság, ne vigyorogj, fiam... Ha az én ujjaim közt szivar van is, így, félvakon is abszolválom bárkinek a bármilyen zongoraművét, amelyiket akarják! Amit csak akarok!

(...) Az a lényeg, hogy ne méricskélj. Hiába matematika, ahogy manapság mondogatják: a maguk valóságában nem lehet megmérni a nagy fúgák akkordjait.

Most jöjjön Chopin. Az ulánusokat akarom, ahogy rohamra indulnak. Velük győzöl, vagy velük halsz: ezen nem tudunk segíteni. De a végén... az ember hallani és érezni kezdi a végtelenig épülő harmóniát.



Farkas Ferenc  
Liszt Ferenc érem  
bronz

## Második bornholmi elégia

Mintha létezhetne egy szilárd pont. Itt van pedig, e hínáros parton, elhagyottan. Függeszd fel most kérdéseid. Hasztalan lapozza a szél minden könyvek minden oldalát. Az időnek nincs jelenléte, csak anatómiája a sziklák vésetében. Se ige, se búvszó, mi eljuttathatna súlyos mértanukba. Hagyd hát el tudományod: semmit sem ér, hiszen varázslat, mit e szirtekbe gondolok. Bennük él, és a mi figyelmünk mindig túlságosan, avagy alkalmatlanul csekély. A ritkán fölszakadó nyárvégi köd is többet tud a mozdulatlan csodákról.

Lehet bár nyers a kő, vagy verejtékkel darabjaira vágott: a geológia folyvást megcsúfoltatik. Alapja ez a földnek, nem málladéka. Gránit, melyben nincsen isteni szöszmötölés a szénvegyületekkel.

Én csak a szívem mérem. Nem hozzájuk vagy általuk: csendjük az, mit magamra gombolok. Jól elférek e helyen, én, akinek szüntelen szűk a láthatár. Felejthetek végre magyarázatokat, a bölcsességek mindahány összegyűlt mondatát. Szólnak mégis.

- Hontalanná tetted perceid, beszüntetted az emberi lényeket. Kővé válsz te is. Üldögélj a parton, morzsold a habokba könnyes titkaid. Hidd csak: fölháborulnak az örökös tengerek. Ne kérdezd, hányadik vagy a tévelygők között. Tagadjak-e? Nem. Én, a lélek vagyok itt, és mosollyal halok bármikor. Ráérek, hiszen nincs holnap, mi naptárba írható. Becézi talpam a finom homok, hangafű alatt pihen fejem. Tudom: ígéret vár, egy hívás, mi megtalál. Figyelem eddig a susogást, az álmokat, a csöndes árapályt. Térdig vízben hallgatom a sötétség legendáit, s hogy ura legyek majd a beszédnek, elhagyom mind az emberi szót. Téveteg tudás ez, de az egyetlen igaz alkímia. Amit megértenem kell, ott zúg fülemben mindidők óta, és a sziklák az északi éjben kitárják sorsomat.

Ki kérdezni tud, elmondom annak e képtelen messzeséget. elmegyek most, nehogy elfelejtsem. Visszaszáll időm a szilárd pont híján sodródó világ zajos tereibe.